

บทที่ 6

ประสบการณ์ทางผัสสะและประสบการณ์
ทางศาสนา

ในบทที่แล้ว เรากล่าวว่า กลุ่มสังคมนิยมทางวิทยาศาสตร์เชื่อว่า ประสบการณ์ทางผัสสะ (sensory experience) เป็นจุดสำคัญในการเข้าถึงความเป็นจริง กล่าวคือ ความรู้ของเราเกี่ยวกับความมีอยู่ของสิ่งซึ่งอยู่ภายนอกตัวเราจะเริ่มต้นจากประสบการณ์ทางผัสสะ หรือการรับรู้ (perception) โอเฮียร์ (Anthony O'Hear) จึงกล่าวว่า "ห้องมีบางสิ่งบางอย่างภายในการรับรู้ของเราซึ่งยอมให้เราคิดว่า บางส่วนของการรับรู้สะท้อนถึงความเป็นจริง ซึ่งแยกออกจากการรับรู้ นั้น และความเป็นจริงนี้จะอยู่ที่นั่นแม้ว่าเราจะไม่เคยรับรู้มาก่อน"¹ ดังนั้น ในบทนี้จะแสดงให้เห็นว่า ประสบการณ์ทางผัสสะบอกให้รู้ถึงความเป็นจริงภายนอกตัวเราอย่างไร และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ทางผัสสะกับการหาความรู้แล้ว ผู้เขียนจะพิจารณาว่า ประสบการณ์ทางศาสนาจะต้องมีลักษณะที่สำคัญอะไร จึงจะเป็นพื้นฐานในการหาความรู้ได้

ประสบการณ์ทางผัสสะและการหาความรู้

ในหัวข้อนี้จะแสดงให้เห็นว่า ประสบการณ์ทางผัสสะจะให้ความรู้เกี่ยวกับความมีอยู่ของสิ่งซึ่งอยู่ภายนอกตัวเราได้อย่างไร โดยผู้เขียนจะใช้ทัศนะของโอเฮียร์ ในการแสดงให้เห็น เช่นนี้ผู้เขียนจะแยกออกเป็น 3 ชั้น ดังนี้คือ

¹Anthony O'Hear, Karl Popper, p. 58.

1. ในการที่เราจะสามารถแยกประเภทของปรากฏการณ์ (appearance)

ต่าง ๆ ในประสบการณ์ทางผัสสะให้ เราต้องสมมติล่วงหน้า (presupposition) ถึง ความมีอยู่ของวัตถุที่คงทน (enduring object) หรือวัตถุซึ่งอยู่ภายนอกตัวเรา* โดยทั่วไป เรามักคิดกันว่า การมีประสบการณ์ทางผัสสะหรือการมีผัสสะ (sensation) โดยตัวมันเองจะทำให้เรารู้ข้อความเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางผัสสะ เช่น "ดินสอปรากฏเป็นสีแดงสำหรับฉัน" ข้อความนี้จะเรียกว่า ข้อความทางปรากฏการณ์ (appearance statement or appearance talk) จากข้อความทางปรากฏการณ์นี้เอง เราใช้สนับสนุนความจริงเท็จของข้อความเชิงวัตถุวิสัย (objective talk) เช่น "ดินสอเป็นสีแดง" โอลิเวียร์ปฏิเสธข้อนี้ เขาเห็นว่า การมีผัสสะโดยตัวมันเอง ไม่สามารถจะบอกอะไรได้ เพราะในขณะที่เรามีประสบการณ์ทางผัสสะ จะมีสิ่งเร้าทางผัสสะ (sensory stimulation) จำนวนมากมายนับไม่ถ้วนมากระทบผัสสะของเรา ดังนั้นเราจำเป็นต้องมีการจำแนกประสบการณ์ทางผัสสะ (categorization of sensations) ออกให้เป็นประสบการณ์ทางผัสสะเฉพาะประเภท ประสบการณ์นั้นจึงสามารถบอกอะไรแก่เราได้ ข้อความทางปรากฏการณ์ เช่น "ดินสอปรากฏเป็นสีแดงสำหรับฉัน" หรือ "มีสิ่งรูปร่างเหมือนโต๊ะปรากฏในสายตาของฉัน" เป็นประสบการณ์ทางผัสสะซึ่งผ่านการจำแนกประเภทเรียบร้อยแล้ว โอลิเวียร์เห็นว่า ข้อความทางปรากฏการณ์ไม่สามารถเป็นหลักฐานสนับสนุนข้อความเชิงวัตถุวิสัยและไม่สามารถสนับสนุนข้อความเกี่ยวกับความมีอยู่ของวัตถุที่คงทน (enduring object) เนื่องจากในการจำแนกประสบการณ์ทางผัสสะออกเป็นประเภทต่าง ๆ เราต้องสมมติล่วงหน้าว่า มีวัตถุที่คงทนอยู่ในโลก ต่อไปจะแสดงว่าทำไมการจำแนกประสบการณ์ทางผัสสะจึงต้องมีข้อสมมติล่วงหน้านี้ โอลิเวียร์ให้เหตุผลดังต่อไปนี้

1) การที่เราสามารถพูดถึงข้อความทางปรากฏการณ์เช่น "ดินสอปรากฏเป็นสีแดงสำหรับฉัน" จะมีข้อสมมติล่วงหน้าว่า เรามีความสามารถที่จะบอกหรือกล่าวถึงวัตถุที่มีสีแดง วิธีทางเดียวที่เรามีอยู่ในการอ้างอิงถึงประสบการณ์ทางผัสสะซึ่งตรงประเด็น

* ดูเพิ่มเติมได้ใน Anthony O'Hear, Karl Popper, P. 80-85.

(relevant) กับการพูดถึงสิ่งต่าง ๆ ในโลก ก็คือ การอ้างอิงผ่านการพูดถึงความเป็นจริงเชิงวัตถุวิสัย (objective reality) กล่าวคือ ในการที่ฉันจะสามารถพูดถึงได้อย่างมีความหมายว่า "ดินสอปรากฏเป็นสีแดงสำหรับฉัน" ก็คือเมื่อ เมื่อฉันดูดินสอว่า สีแดงจะปรากฏเป็นอย่างไร แล้ว ฉันสามารถชี้ไปยังดินสอที่มีสีแดงให้ได้อย่างถูกต้อง ถ้าหากว่าในการพูดถึงประสบการณ์ทางผัสสะของฉันเกี่ยวกับสิ่งที่ปรากฏเป็นสีแดงไม่ได้มีพื้นฐานอยู่บนความสามารถของฉันทันทีที่จะรู้ถึงสิ่งที่มีสีแดงอย่างวัตถุวิสัย (objectively red) แล้ว จะไม่มีทางที่จะแสดงได้ว่า การพูดถึงการมีผัสสะเกี่ยวกับสีแดงของฉันจะเป็นการมีผัสสะประเภทเดียวกับของบุคคลอื่น ๆ เมื่อพวกเขาพูดถึงการมีผัสสะเกี่ยวกับสีแดง ดังนั้น ภาคแสดง (expression) ที่ว่า ปรากฏเป็นสีแดง จะไม่มีความหมายในทางสากล (public sense) ถ้าหากว่า มันไม่ใช่ขั้นต่อภาคแสดงที่ว่า "เป็นสีแดง" อย่างตรรก (legally secondary) อย่างไรก็ตาม เท่าที่กล่าวมาเป็นเพียงการแสดงให้เห็นว่าข้อความทางปรากฏการณ์ (appearance talk) ต้องอาศัยข้อความเชิงวัตถุวิสัย (objective talk) โอเชียรี่ยังต้องแสดงว่า ความหมายของเทอมต่าง ๆ (เช่น สีแดง โต๊ะ) ซึ่งปรากฏอยู่ในข้อความเชิงวัตถุวิสัย จะมีความเป็นสากล (public sense) ได้ ก็คือเมื่อ ในการกำหนดความหมาย (fixing sense) ของมัน เราต้องสมมติล่วงหน้าว่ามีวัตถุคงทนอยู่ภายนอกตัวเรา

2) การกำหนดความหมายของเทอมให้มีความหมายสากลจะเป็นไปไม่ได้ ถ้าหากเราไม่สมมติล่วงหน้าว่า มีวัตถุที่คงทนอย่างดำรงอยู่ โอเชียรี่ให้เหตุผลดังต่อไปนี้ สมมติให้เรามีข้อสมมติล่วงหน้าว่า ทุกสิ่งทุกอย่างที่มากกระทบกับผัสสะของเราเป็นเพียงคุณภาพที่เกิดขึ้นชั่วขณะ (momentary quality) เช่นเดียวกับ ฟิวแลบ ซึ่งดำรงอยู่ชั่วขณะเท่านั้น ดังนั้น โต๊ะ สีแดง ฯลฯ จะเป็นคุณภาพที่ดำรงอยู่ชั่วขณะที่เรามีผัสสะเท่านั้น โอเชียรี่ถามว่า เพียงคุณภาพที่ดำรงอยู่ชั่วขณะนี้สามารถช่วยกำหนดความหมายที่แน่นอนของเทอมได้หรือไม่ เขาเห็นว่าไม่ได้ สมมติเราต้องการกำหนดความหมายของสีแดง เราไม่รู้จักสีนี้มาก่อน ถ้าหากว่ามีสิ่งใดสิ่งหนึ่งปรากฏแก่เราเป็นครั้งแรกและมีสีอย่างหนึ่งซึ่งเราไม่เคยรู้จัก เรากำหนดว่า สิ่งนั้น (วัตถุ ก.) เป็นสีแดง หลังจากที่เรามีผัสสะเกี่ยวกับสิ่งนั้นแล้ว สิ่งนั้นก็หายไป (เพราะเราตั้งข้อสมมติว่าทุก ๆ อย่างที่ปรากฏแก่ผัสสะจะดำรง

อยู่เพียงชั่วขณะ) ดังนั้นสิ่งที่เหลือสำหรับเราก็คือความจำเกี่ยวกับสีแดงเพียงอย่างเดียว ถ้าหากว่า ในเวลาต่อมา มีสิ่ง ๆ หนึ่งปรากฏแก่ผัสสะของเรา และมีสีซึ่งเรากคิดว่าเหมือนกับสีแดง ซึ่งเราเห็นครั้งแรก และเราเรียกมันว่ามีสีแดง ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ เราจะตรวจสอบได้อย่างไรว่า สิ่งที่เราเรียกว่ามีสีแดงครั้งหลังนี้ จะเป็นสีเดียวกับสีที่มีสีแดงที่ปรากฏแก่เราครั้งแรก เพราะว่าสิ่งที่ปรากฏแก่เราครั้งแรกซึ่งมีสีแดงนั้นหายไปแล้ว เป็นไปให้ที่เราอาจจะจำสัผัส และเรียกสิ่งที่ปรากฏแก่เราครั้งหลังว่ามีสีแดง ทั้ง ๆ ที่สีนี้ไม่เหมือนกับสีของครั้งแรก ดังนั้นความหมายของสีแดงนี้อาจจะไม่แน่นอน และผันแปรไปจากความหมายในอดีต ถ้าหากเราจะต้องตรวจสอบว่า ความหมายของสีแดงที่เราใช้ในปัจจุบัน กับในอดีตเหมือนกันหรือไม่ เราต้องสมมติล่วงหน้าว่า มีวัตถุคงทนดำรงอยู่ กล่าวคือ ถ้าหากเราต้องการตรวจสอบว่า สิ่งที่ปรากฏแก่เราปัจจุบันมีสีแดงหรือไม่ เราก็นำไปเปรียบเทียบกับสิ่งที่ปรากฏแก่เราครั้งแรก (วัตถุ ก.) ซึ่งเรากำหนดว่ามีสีแดง แต่ถ้าเราตรวจสอบด้วยวิธีการเช่นนี้ เราต้องสมมติล่วงหน้าว่า วัตถุ ก. ดำรงอยู่ตลอดเวลาจากอดีตถึงปัจจุบัน และสีของมันก็ไม่เปลี่ยนแปลงไป อาจจะมีบางคนแย้งว่า ในการกำหนดความหมายที่เป็นสากลของเทอมต่าง ๆ เราไม่จำเป็นต้องสมมติล่วงหน้าว่า มีวัตถุคงทนดำรงอยู่ เราสามารถกำหนดความหมายสากลของเทอมโดยตรวจสอบว่าคนอื่น ๆ ใช้ความหมายเหมือนเราหรือไม่ แต่ไอเซียร์เห็นว่ากรณีนี้เราก็คงสมมติล่วงหน้าว่า บุคคลอื่น ๆ เป็นสิ่งคงทนและดำรงอยู่ตลอดเวลาเช่นกัน

ในหัวข้อ 1. ที่ผ่านมานี้ เป็นการแสดงให้เห็นว่า การมีผัสสะโดยธรรมชาติของมันเอง ไม่สามารถบอกอะไรแก่เราได้เลย เราจะต้องมีการจำแนกประสบการณ์ต่างผัสสะของเราออกเป็นประเภทเสียก่อน ประสบการณ์เฉพาะเหล่านั้นจึงจะบอกอะไรแก่เราได้ แต่ในการจำแนกประสบการณ์ต่างผัสสะ (เช่น การบอกว่า "ดินสอปรากฏเป็นสีแดงสำหรับฉัน") เราต้องสมมติล่วงหน้าว่า มีวัตถุที่คงทนดำรงอยู่ภายนอกตัวเรา ดังนั้น ข้อความเกี่ยวกับประสบการณ์ต่างผัสสะ หรือที่เราเรียกข้างต้นว่า ข้อความทางปรากฏการณ์ จึงไม่สามารถเป็นหลักฐานสนับสนุนข้อความเกี่ยวกับวัตถุที่คงทนได้ สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่เราเห็นจากทัศนะของไอเซียร์คือ ในการที่เราจะจำแนกการมีผัสสะ หรือการที่เราจะพูดถึงข้อความเกี่ยวกับปรากฏการณ์ต่างผัสสะ เราจะต้องมองว่า ตัวของเราเองอยู่ในท่ามกลางของโลกทางวัตถุ นั่นคือมีวัตถุคงทนอยู่ภายนอกตัวเรา อย่างไรก็ตาม ไอเซียร์ยังต้องแสดงให้เห็นว่า

ภายในประสบการณ์ทางผัสสะของเรามีอะไรบ้างที่ทำให้เราคิดว่า ประสบการณ์บางส่วนนั้น สะท้อนถึงความเป็นจริงภายนอก (นั่นคือ วัตถุที่คงทน)

2. การดำรงอยู่ของแบบแผนที่สม่ำเสมอภายในประสบการณ์ทางผัสสะ ยอมให้
เราคิดว่าโลกของเราประกอบด้วยวัตถุที่คงทนทางกายภาพ (enduring physical object)*
 เรากล่าวมาแล้วว่า การมีผัสสะเพียงอย่างเดียวไม่สามารถบอกอะไรแก่เราได้และไม่
 สามารถให้ความมั่นใจอะไรแก่เรา นอกจากการมีผัสสะแล้ว เราต้องมีกรอบ (frame-
 work) เพื่อใช้ในการจำแนกผัสสะออกเป็นประเภทต่าง ๆ เมื่อเราจำแนกผัสสะออกเป็น
 ประเภทต่าง ๆ แล้ว มันจึงบอกอะไรแก่เราได้ แต่ในการจำแนกประสบการณ์ทางผัสสะนี้
 เราจำเป็นต้องสมมติล่วงหน้าว่ามีวัตถุที่คงทนภายนอกตัวเราอยู่ ไอเซียร์ให้เรากลับมา
 พิจารณาภายในประสบการณ์ทางผัสสะเอง เขาเห็นว่า เรามีการใช้มโนทัศน์เกี่ยวกับความ
 เป็นจริงภายนอกตัวเราภายในประสบการณ์ทางผัสสะเช่นเดียวกัน ไอเซียร์กล่าวว่า มนุษย์
 เราสามารถที่จะแยกแยะระหว่างสิ่งซึ่งดำรงอยู่ภายนอกประสบการณ์ของเรา (เช่น โต๊ะ
 เก้าอี้) กับสิ่งซึ่งถูกสร้างขึ้นภายในประสบการณ์ของเรา (เช่น ความเจ็บปวด การปวด
 หัว ภาพประทับ (after-image) ฯลฯ) ออกจากกัน ดังนั้น ไอเซียร์คิดว่า มีบางสิ่ง
 บางอย่างภายในประสบการณ์หรือการรับรู้ (perception) ของเรายอมให้เราคิดว่า
 ประสบการณ์ทางผัสสะของเรางานส่วนสะท้อนถึงความเป็นจริงภายนอกตัวเรา กล่าวมาแล้ว
 ว่า ไอเซียร์มีข้อสมมติล่วงหน้าว่า เรามีการใช้มโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นจริงภายนอกตัว
 เรา (หรือวัตถุคงทน) ภายในประสบการณ์ทางผัสสะของเรา สิ่งที่ทำให้เราคิดว่ามีความ
 เป็นจริงภายนอกตัวเรา ก็คือ การมีแบบแผนที่สม่ำเสมอในประสบการณ์ของเรานั่นเอง

ไอเซียร์ให้เราพิจารณาถึงกรณีหลัก ของความเป็นจริงภายนอกตัวเรา เช่น
 โต๊ะ เก้าอี้ หรือวัตถุสามมิติที่คงทนอื่น ๆ ถ้าเรามองจากแง่ของการรับรู้ (perceptual

* ดูเพิ่มเติมได้ใน Anthony O'Hear, Karl Popper, p. 58-62.

และใน Anthony O'Hear, Experience, Explanation and Faith, P. 25-55.

point of view) เราจะพบว่า วัตถุเหล่านี้สามารถถูกพบอีก (re-encounterable) ตามความคาดหวังที่เป็นระเบียบ (orderly expectation) ของเรา กล่าวคือ ถ้าหากเราจำวัตถุเหล่านั้นได้แล้ว ระบบอวัยวะที่เกี่ยวข้องกับการมีผัสสะของเราจะถูกจัดระบบในลักษณะที่ว่า บนพื้นฐานของแบบแผนในอดีต (past pattern) ภายในประสบการณ์ต่างผัสสะ เราสามารถที่จะสามารถทำนายประสบการณ์ในอนาคตอย่างประสบผลสำเร็จ ตัวอย่างเช่น ถ้าเรารู้ว่าวัตถุบางอย่างคือโต๊ะ จะนำเราไปสู่การคาดหวังว่า เราจะมีประสบการณ์บางอย่างในอนาคต เช่น เราจะเห็นโต๊ะอีกเมื่อเรามองไปยังทิศทางที่แน่นอน หรือเรารู้ว่ามันจะมีความแข็งต่อเนื่องในอนาคต เป็นต้น ดังนั้นสิ่งหนึ่งที่ทำให้เป็นไปได้ที่จะคิดว่าสิ่ง ๆ หนึ่งดำรงอยู่แม้แต่ในขณะที่ไม่ถูกรับรู้ก็คือว่า หลังจากที่เรารอกออกมาห่างจากวัตถุนั้นแล้ว เราสามารถที่จะรับรู้มันอีกในแบบแผนที่สม่ำเสมอ แบบแผนนี้วางอยู่บนความสม่ำเสมอซึ่งถูกบันทึกอยู่ภายในการรับรู้ในอดีตซึ่งเราถือว่าเป็นการรับรู้วัตถุนั้น เพราะฉะนั้น การดำรงอยู่ของความสม่ำเสมอซึ่งสามารถถูกคาดการณ์ได้อย่างอุปนัย (inductively projectible regularity) ภายในประสบการณ์ต่างผัสสะนี้เอง สะท้อนถึงการดำรงอยู่ของวัตถุซึ่งไม่ได้ถูกรับรู้ ที่กล่าวว่า ความสม่ำเสมอสามารถถูกคาดการณ์อย่างอุปนัยเพราะว่า เราสามารถคาดการณ์ถึงคุณลักษณะของวัตถุที่เราจะพบได้ในอนาคต การคาดการณ์นี้จึงเป็นแบบอุปนัย ถ้าหากเราไม่ได้พบความสม่ำเสมอนี้ จะเป็นไปไม่ได้ที่เราจะคิดว่า การรับรู้ของเราเป็นการรับรู้ถึงวัตถุซึ่งคงทนและดำรงอยู่แม้แต่ในขณะที่เราไม่ได้รับรู้ ดังนั้นโอเชียร์เห็นว่า ถ้าเราไม่เห็นว่าคุณดำรงอยู่ท่ามกลางวัตถุคงทน จะเป็นการยากที่เราจะสามารถคิดว่า การรับรู้ของเราบางส่วนเป็นการรับรู้ถึงสิ่งซึ่งจะดำรงอยู่แม้ว่าเราไม่ได้รับรู้มัน และดังนั้นเราจะไม่มีพื้นฐานอะไรที่จะแยกแยะระหว่างสิ่งที่ปรากฏ (appearance) ในผัสสะกับความเป็นจริงออกจากกัน เท่าที่กล่าวมาในหัวข้อ 2. นี้ เป็นการแสดงให้เห็นที่สั้นของโอเชียร์ที่ว่า มนุษย์เราสามารถแยกสิ่งที่ปรากฏ (appearance) ออกจากความเป็นจริงภายนอกตัวเรา แต่ความสามารถที่จะแยกนี้จะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อ เรามีการใช้มโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นจริงเช่นนั้น และสิ่ง ๆ หนึ่งภายในประสบการณ์ต่างผัสสะซึ่งสะท้อนถึงความเป็นจริงนั้นคือการดำรงอยู่ของแบบแผนที่สม่ำเสมอ (regular pattern) ภายในประสบการณ์ต่างผัสสะ

ในที่นี้ขอสรุปสิ่งที่กล่าวมาในหัวข้อ 1. และ 2. ร่วมกันเล็กน้อย ตามทัศนะของโอเชียร์ การมีผัสสะโดยตัวของมันเองแล้ว ไม่สามารถบอกอะไรแก่เราได้ ต่อเมื่อการมี

ผัสสะของเราถูกจำแนกออกเป็นประเภทต่าง ๆ (เช่น "มีสิ่งซึ่งรูปร่างคล้ายโต๊ะปรากฏ
 ในสายตาของฉัน") ประสาทสัมผัสเหล่านั้นจึงบอกอะไรบางอย่างแก่เราได้ แต่เราแสดง
 ให้เห็นแล้วว่า ในการจำแนกประสบการณ์นี้ เราต้องสมมติล่วงหน้าว่า มีความเป็นจริง
 เชิงวัตถุวิสัยดำรงอยู่ก่อนแล้ว นอกจากนี้ในการมีข้อสมมติล่วงหน้านี้ จึงทำให้เราสามารถ
 กำหนดความหมายที่แน่นอนและสากลของเทอมที่ใช้ในข้อความเกี่ยวกับประสบการณ์ทางผัสสะ
 (เช่น คำว่า โต๊ะ สีแดง ฯลฯ) นั่นคือ ทำให้เรารู้ว่า การใช้ความหมายของสีแดง
 ในอดีตและปัจจุบันของเราเป็นความหมายเดียวกัน และทำให้ความหมายที่เราใช้เป็นความ
 หมายเกี่ยวกับที่บุคคลอื่น ๆ ใช้ และเมื่อเรามาพิจารณาภายในประสบการณ์ทางผัสสะ จะพบว่า
 เราต้องสมมติล่วงหน้าว่า มีความเป็นจริงเชิงวัตถุวิสัย และประสบการณ์บางส่วนของเรา
 เป็นประสบการณ์เกี่ยวกับความเป็นจริงนั้น เราจึงจะแยกสิ่งที่ปรากฏในประสบการณ์ออกจาก
 ความเป็นจริงนั้นได้ ถ้าหากเราไม่สมมติล่วงหน้าเช่นนี้ เราจะไม่สามารถแยกประสบการณ์
 ที่สะท้อนถึงความเป็นจริงเชิงวัตถุวิสัยออกจากสิ่งที่ปรากฏในประสบการณ์ (appearance)
 และดังนั้น ประสบการณ์ของเราจะเป็นเพียงสภาวะของความสำนึกในปัจจุบัน (current
 states of consciousness) แต่ไอเซียร์เห็นว่า เป็นไปไม่ได้ที่เราจะคิดว่า การรับรู้
 หรือประสบการณ์ทางผัสสะของเราเป็นเพียงกระแสของความสำนึก เพราะว่าการที่เราจะ
 รู้อะไรจากประสบการณ์ทางผัสสะได้ ประสบการณ์นั้นต้องถูกจำแนกประเภทเสียก่อน และใน
 การจำแนกประเภทนั้นเราต้องมีข้อสมมติล่วงหน้าเกี่ยวกับความมีอยู่ของความเป็นจริงเชิงวัตถุ
 วิสัย จากการทำเราต้องมีข้อสมมติล่วงหน้าเกี่ยวกับความเป็นจริงเชิงวัตถุวิสัยนี้ ทำให้ไอเซียร์
 เห็นว่า ข้อความเกี่ยวกับสิ่งที่ปรากฏในผัสสะ (appearance statement) ไม่สามารถ
 เป็นหลักฐานสนับสนุน ข้อความเกี่ยวกับความเป็นจริงเชิงวัตถุวิสัย (เช่น โต๊ะมีสีแดง) ได้
 นั่นคือ ประสบการณ์ทางผัสสะไม่สามารถสนับสนุน (verify) ความมีอยู่ของความเป็นจริง
 เชิงวัตถุวิสัยได้โดยตรงและอย่างไม่มีข้อสงสัย แต่ในทางกลับกัน การพูดถึงการมีผัสสะจะ
 ขึ้นอยู่กับการพูดถึงความเป็นจริงเชิงวัตถุวิสัยโดยตรง เพราะการที่เราจะจำแนกประสบ
 การณ์ของเราได้สำเร็จ เราต้องสมมติล่วงหน้าว่า ความเป็นจริงเชิงวัตถุวิสัยดำรงอยู่
 อย่างไรก็ตามมีบางสิ่งภายในการรับรู้ของเราที่ยอมให้เราคิดว่าประสบการณ์บางส่วนของเรา
 สะท้อนถึงความเป็นจริงเชิงวัตถุวิสัย สิ่งนั้นก็คือ ความมีแบบแผนที่สม่ำเสมอในประสบการณ์
 ทางผัสสะของเรานั่นเอง

ในเมื่อประสบการณ์ทางผัสสะของเราไม่สามารถสนับสนุนความมีอยู่ของความเป็นจริงเชิงวัตถุวิสัยโดยตรง โอเชียร์ต้องแสดงให้เห็นว่า ข้อความเกี่ยวกับความเป็นจริงเชิงวัตถุวิสัย หรือข้อคิดสันเกี่ยวกับความมีอยู่ของความเป็นจริง (เช่น "มีโต๊ะอยู่ในห้องของฉัน") มีความสัมพันธ์กับข้อความเกี่ยวกับประสบการณ์ทางผัสสะ (เช่น "มีโต๊ะปรากฏในสายตาของข้าพเจ้า") อย่างไร

3. ข้อความเกี่ยวกับความเป็นจริงเชิงวัตถุวิสัยจะเกี่ยวข้องับข้อความเกี่ยวกับประสบการณ์ทางผัสสะในลักษณะที่ว่า ข้อความเกี่ยวกับความเป็นจริงเชิงวัตถุวิสัยจะอธิบายข้อความเกี่ยวกับประสบการณ์ทางผัสสะ* ในหัวข้อ 1. และ 2. เป็นการแสดงให้เห็นว่าการมีผัสสะ จำเป็นต้องสมมติล่วงหน้าถึงการมีอยู่ของความเป็นจริงเชิงวัตถุวิสัย แต่เราก็เห็นแล้วว่า การมีอยู่ของความเป็นจริงเหล่านี้ (เช่น "มีโต๊ะอยู่ในห้องของฉัน") ไม่สามารถถูกสนับสนุนโดยตรงจากประสาทสัมผัส (เช่น "มีโต๊ะปรากฏในภาพสายตาของฉัน") ดังนั้น ข้อความเกี่ยวกับความเป็นจริงจะต้องมีความสัมพันธ์กับข้อความเกี่ยวกับการมีผัสสะในบางลักษณะซึ่งจะทำให้ข้อความเกี่ยวกับความเป็นจริงนั้นน่าเชื่อถือ นั่นคือ ทำให้เราเชื่อได้ว่า ความเป็นจริงที่ข้อความนั้นกล่าวถึงมีอยู่จริง เราเห็นมาแล้วในช่วงที่วิเคราะห์ประสบการณ์ทางผัสสะว่า เราต้องมีข้อสมมติล่วงหน้าเกี่ยวกับการมีอยู่ของความเป็นจริงเชิงวัตถุวิสัย เราจึงจะสามารถมองเห็นว่า ประสบการณ์ทางผัสสะบางส่วนของเราสะท้อนถึงความเป็นจริงนั้น นั่นคือ เราต้องเห็นว่า ตัวเราอาศัยอยู่ท่ามกลางวัตถุทางกายภาพที่คงทนและอยู่ภายนอกตัวเรา ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า เรามีการใช้มโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นจริงเชิงวัตถุวิสัย (เช่น มโนทัศน์เกี่ยวกับโต๊ะ) ในประสบการณ์ทางผัสสะของเรา สิ่งหนึ่งที่ทำให้เราคิดว่าประสบการณ์บางอย่างของเราเป็นประสบการณ์เกี่ยวกับโต๊ะซึ่งอยู่ภายนอกตัวเราก็คือ เราสามารถกลับไปพบโต๊ะตัวนั้นได้อีกในวิถีทางที่แน่นอน เช่นเราต้องหันกลับไปในที่สที่แน่นอน หรือสัมผัสความรู้สึกแข็งหรือไม่ ฯลฯ นั่นคือ เราคาดหวังได้อย่างเป็นระเบียบ

* ดูเพิ่มเติมใน Anthony O'Hear, Experience, Explanation and Faith, p. 25-55.

ถึงการดำรงอยู่ของมัน เมื่อมองเช่นนี้แล้ว เราจะเห็นว่า การคิดว่าบางสิ่งบางอย่างเป็น วัตถุกายภาพ (เช่น โต๊ะ) ก็คือ การกำหนด (endow) ว่ามันมีคุณสมบัติในเชิงสาเหตุ หรือคุณสมบัติเชิงแนวโน้ม (causal or dispositional property) นั่นคือ วัตถุ เหล่านั้นจะถูกกำหนดให้มีพฤติกรรมที่แน่นอน นอกจากนี้ มันยังมีคุณสมบัติที่ระบียบภายใน ตัวมันเอง (disposition) หรือที่ว่าจะแสดงพฤติกรรมที่แน่นอนออกมา แม้ว่าในเวลานั้น มันจะยังไม่ได้แสดงออกมา ดังนั้นข้อความเกี่ยวกับวัตถุกายภาพเหล่านี้จะสนับสนุนความจริง ของข้อความเงื่อนไขซึ่งไม่ได้เกิดขึ้นจริง (counter-factual conditional statement) นั่นคือ สนับสนุนข้อความที่ว่า "วัตถุ (เช่น โต๊ะ) จะทำให้บางสิ่งเกิดขึ้นใน อดีต (ซึ่งในเวลานั้นสิ่งนั้นไม่ได้เกิดขึ้นจริง) ถ้าหากว่า ความเป็นระเบียบเชิงแนวโน้ม (disposition) นั้นถูกกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมออกมาในเวลาเหล่านั้น" ตัวอย่างเช่น ข้อความ "ถ้าหากว่า ดินสอของฉันทกเมื่อห้านาทีก่อนแล้ว ไม้ดินสอของฉันทก็จะหักไปแล้ว" โอลิเยร์กล่าวว่า การมีผัสสะเพียงอย่างเดียวไม่สามารถสนับสนุนความจริงของข้อความ เงื่อนไขซึ่งไม่ได้เกิดขึ้นจริงนี้ แต่ความจริงของข้อความแบบนี้เป็นผลตามมาจากการมองว่า สิ่งบางอย่างเป็นวัตถุกายภาพที่คงทนและมีคุณสมบัติเชิงแนวโน้ม เฉพาะอย่างอยู่ภายในตัวมัน

เท่าที่กล่าวมาว่า การมีโน้ตส์เกี่ยวกับวัตถุกายภาพ ก็คือ การที่เรา มีโน้ตส์ว่า มันจะมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมในวิถีทางที่แน่นอน สามารถนำมาอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างข้อความหรือข้อคิดสั้นเกี่ยวกับวัตถุกายภาพที่คงทน กับข้อความเกี่ยวกับประสบการณ์ทางผัสสะได้ ข้อความเกี่ยวกับวัตถุกายภาพที่คงทน เช่น "มีโต๊ะอยู่ในห้องของฉัน" แม้ว่าจะไม่ได้ถูกสนับสนุนจากข้อความเกี่ยวกับประสบการณ์ทางผัสสะ เช่น "มีภาพของโต๊ะปรากฏในสายตาของฉัน" แต่ข้อความเกี่ยวกับวัตถุกายภาพที่คงทนก็อธิบายข้อความเกี่ยวกับประสบการณ์ทางผัสสะ ทั้งนี้เพราะว่า คุณสมบัติหนึ่งของคุณสมบัติเชิงแนวโน้มต่าง ๆ ของ โต๊ะ ก็คือ การก่อให้เกิดภาพของโต๊ะขึ้นภายในสายตาของผู้สังเกตซึ่งอยู่ในเงื่อนไขปกติของการรับรู้ อย่างไรก็ตามการบอกว่า ข้อความเกี่ยวกับวัตถุกายภาพที่คงทน จะอธิบายข้อความเกี่ยวกับประสบการณ์ทางผัสสะ ไม่เพียงพอที่จะสนับสนุนความเชื่อที่ว่า มีวัตถุอันอยู่ (กล่าวคือ มีโต๊ะอยู่) ทั้งนี้เพราะเป็นไปได้ที่จะมีข้อความอื่น ๆ มาอธิบายภาพของโต๊ะที่เกิดขึ้นในสายตาของเรา เช่น อาจจะมีปีศาจซึ่งมีอิทธิฤทธิ์ คลบ้นกาลให้เราเห็นภาพของ โต๊ะนั้น ดังนั้นความน่าเชื่อถือเกี่ยวกับความมีอยู่ของโต๊ะ หรือข้อความ "มีโต๊ะอยู่ในห้อง"

จะได้รับการสนับสนุนก็คือเมื่อ ข้อความนั้นเป็นคำอธิบายที่ดีของข้อความเกี่ยวกับประสบการณ์ทางผัสสะ ที่ว่า "มีภาพของโต๊ะปรากฏในสายตาของฉัน" ข้อความเกี่ยวกับการมีอยู่ของโต๊ะห้องผ่านเกณฑ์คำอธิบายที่ดีเสียก่อน เกณฑ์ที่สำคัญสำหรับคำอธิบายที่ดีตามที่เสนอของไอเซียร์มีดังนี้

1) เกณฑ์การทดสอบได้อย่างอิสระ (independent testability)

เกณฑ์ที่สำคัญเพราะว่า "[มัน] ทำให้เรามั่นใจว่าคำอธิบายซึ่งถูกอ้างนั้น ไม่ใช่เป็นเพียงอีกวิธีหนึ่งของการอ้างอิง (referring) ถึงสิ่งที่ถูกอธิบาย ซึ่งมันจะเป็นเช่นนี้ถ้าหากว่าหลักฐานเพียงประการเดียวสำหรับคำอธิบายคือ สิ่งที่ถูกอธิบายนั่นเอง"² ไอเซียร์ใช้ตัวอย่างของปอปเปอร์ (Karl Popper) ในการอธิบายความสำคัญของเกณฑ์นี้ ถ้าหากเราอธิบาย "การเกิดพายุในทะเล" ว่าเป็นเพราะ "โปซีดอน (Poseidon) โกรธ" คำอธิบายนี้จะ เป็นคำอธิบายที่ไม่ดี ถ้าหากว่าสิ่งเดียวที่จะสนับสนุนว่า โปซีดอนโกรธ ก็คือ พายุในทะเลเพียงอย่างเดียว แต่ในกรณีการอธิบายข้อความเกี่ยวกับการมีผัสสะ ที่ว่า "มีภาพของโต๊ะปรากฏในสายตาของฉัน" โดยกล่าวว่า "มีโต๊ะอยู่ที่นี่" และว่า "โต๊ะทำให้เกิดภาพขึ้นในสายตาของฉัน" คำอธิบายนี้สามารถทำให้เกิดผลติดตามอื่น ๆ อีก (นอกเหนือไปจาก การมีภาพของโต๊ะปรากฏในสายตาของฉัน) เช่น คนอื่น ๆ ก็เห็นภาพของโต๊ะ และฉันก็สามารถใช้ประสาทสัมผัสอื่น ๆ ทดสอบความมีอยู่ของโต๊ะ นั่นคือ การอธิบายด้วยข้อความว่า "มีโต๊ะอยู่" สามารถได้รับการทดสอบอย่างอิสระ

2) คำอธิบายที่ดีควรใช้ข้อความสากล (universal statement)

หรือกฎธรรมชาติซึ่งยืนยันว่า สมาชิกทุก ๆ สมาชิกในกลุ่ม (class) ที่แน่นอนจะเห็นคุณสมบัติเหล่านั้น หรือ ถ้าหากว่าไม่สามารถยืนยันได้ถึงทุก ๆ สมาชิก อย่างน้อยจะต้องยืนยันว่า สมาชิกในสัดส่วนที่แน่นอนของกลุ่มนั้นจะเห็นคุณสมบัติเหล่านั้น ความสำคัญของเกณฑ์นี้ก็เพื่อป้องกันไม่ให้มีการเพิ่มข้อความซึ่งสามารถได้รับการทดสอบอย่างอิสระ แต่ไม่ตรงประเด็น (irrelevant independently testable statement) แก่คำอธิบายที่

² Ibid., p. 32.

ไม่ดี เพื่อที่จะให้คำอธิบายนั้นผ่านเกณฑ์การทดสอบได้อย่างอิสระ ตัวอย่างเช่น เราอธิบาย "การมีหายุในทะเล" โดยใช้คำอธิบายว่า "เพราะโบซี่คอนโกรธ และกาทุกตัวเป็นสีดำ" ข้อความใหม่นี้เราทดสอบได้อย่างอิสระ แต่ก็ไม่ตรงประเด็นกับสิ่งซึ่งถูกอธิบาย โอเชียร์ กล่าวว่

ในคำอธิบายที่ดี ข้อความที่เป็นกฎธรรมชาติ เมื่อร่วมกับข้อความเงื่อนไขเริ่มต้นที่ตรงประเด็น (relevant initial condition) จะยอมให้เราตีความสิ่งซึ่งถูกอธิบายว่า เป็นตัวอย่างหนึ่งของผลซึ่งสามารถถูกผลิตซ้ำได้ (reproducible effect) ผลนี้สามารถถูกอนุมานจากข้อความเริ่มต้นทั้งสอง กล่าวคือ ข้อความสากลและข้อความเงื่อนไขเริ่มต้น) หรืออย่างน้อยที่สุด ผลสามารถถูกแสดงว่ามีความสัมพันธ์ในเชิงความน่าจะเป็น (probabilistically related) กับข้อความเริ่มต้นทั้งสอง³

ดังนั้น ข้อความที่ว่า "มีภาพของโต๊ะปรากฏในสายตาของฉัน" จะเป็นผลตามมาและถูกอธิบายจากข้อความสากลที่ว่า "เมื่อไรก็ตามที่มีโต๊ะในบริเวณผู้สังเกตมองเห็นได้ (visual field) และผู้สังเกตเหล่านั้นเป็นผู้ที่มีความปกติ และอยู่ในเงื่อนไขปกติของการสังเกตและของความสนใจแล้ว พวกเขาจะมีภาพของโต๊ะปรากฏในสายตาของพวกเขา" ร่วมกับข้อความเงื่อนไขเริ่มต้นที่ว่า "มีโต๊ะอยู่ในบริเวณที่ฉันสามารถมองเห็นได้ในขณะนี้ และฉันเป็นผู้สังเกตที่มีความปกติ และอยู่ในเงื่อนไขปกติ"

จากข้อความเงื่อนไขเริ่มต้น จะมีผลตามมามาว่า มีโต๊ะอยู่ในสภาพแวดล้อมของฉันและเนื่องจาก ความมีอยู่ของโต๊ะนี้สามารถได้รับการตรวจสอบกลับไปกลับมา (cross-checking) จากประสาทสัมผัสอื่น ๆ ของฉัน และจากคนอื่น ๆ ดังนั้น ข้อความสากลและข้อความเงื่อนไขเริ่มต้นจึงสามารถได้รับการทดสอบอย่างอิสระ นอกเหนือไปจากการใช้ข้อความที่ว่า "มีภาพของโต๊ะปรากฏในสายตาของฉัน" ในการทดสอบ และเช่นนี้เองเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ชี้ว่า ความมีอยู่ของโต๊ะอยู่ภายนอกประสบการณ์ต่างผัสสะ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่า ความมีอยู่ของโต๊ะจะใช้อธิบายข้อความเกี่ยวกับภาพของโต๊ะที่ปรากฏในสายตา และคำอธิบายนี้เข้าเกณฑ์ทั้งสองของคำอธิบายที่ดี แต่อัจฉ

³ Ibid., p. 32-33.

คำอธิบายอื่น ๆ ที่สามารถอธิบาย การมีภาพของโต๊ะปรากฏในสายตาของฉันได้ เช่น เราอาจอธิบายว่า เป็นเพราะมีผู้มีความสามารถทำให้เกิดภาพของโต๊ะภายในสายตาฉัน ดังนั้น เราต้องมีอีกเกณฑ์หนึ่งเพื่อเลือกว่าคำอธิบายใดเป็นคำอธิบายที่ดีกว่า

3) คำอธิบายที่ควรใช้สมมติฐานช่วย (saving hypothesis) น้อยที่สุด ในกรณีที่ต้องการอธิบายความล้มเหลวของคำอธิบาย ผู้เขียนได้กล่าวถึงสมมติฐานช่วยมาบ้างแล้วในท้ายบทที่ 3 ในกรณีของการให้คำอธิบายกับการเห็นภาพของโต๊ะ เราใช้ข้อความสากลซึ่งกล่าวถึงโต๊ะ โอเฮียร์เห็นว่า ในบางครั้งข้อความสากลนี้ไม่สามารถอธิบายบางกรณีได้ เช่น ในบางกรณี ผู้สังเกตที่มีความปกติและอยู่ในเงื่อนไขปกติ และอยู่ในบริเวณที่มีโต๊ะอยู่ แต่เขาก็ไม่รู้สึกรู้ว่าเห็นโต๊ะ เพราะเขากำลังสนใจสิ่งอื่น ๆ อยู่ เช่น ไฟไหม้ ฯลฯ ดังนั้นเราต้องสร้างสมมติฐานช่วยขึ้นมา เพื่อช่วยอธิบายว่าทำไมผู้สังเกตคนนั้นไม่รู้สึกรู้ว่าเห็นโต๊ะทั้ง ๆ ที่โต๊ะอยู่ต่อหน้าเขา เช่น เราอาจอธิบายด้วยทฤษฎีจิตวิทยาเป็นต้น การสร้างสมมติฐานช่วยเพื่อที่เราจะไม่ต้องทิ้งข้อความสากลนั้น โอเฮียร์เห็นว่า แม้การอธิบายประสบการณ์เกี่ยวกับภาพของโต๊ะที่ปรากฏในสายตาเรา ด้วยมโนทัศน์เกี่ยวกับความมีอยู่ของโต๊ะภายนอกตัวเรา อาจจะล้มเหลวในการอธิบายบางกรณี (เช่น กรณีที่ยกมาข้างต้น) แต่เขาเห็นว่ายากที่จะหาคำอธิบายแบบอื่นมาอธิบายภาพของโต๊ะที่ปรากฏในสายตาของเรา เช่น การอธิบายด้วยความคิดที่ว่า มีผู้มีความสามารถทำให้เราเห็นภาพของโต๊ะ โอเฮียร์เห็นว่า จะประสบความล้มเหลวในการอธิบายในหลายกรณีมากกว่าการใช้มโนทัศน์เกี่ยวกับความมีอยู่ของโต๊ะ และต้องใช้สมมติฐานช่วยมากกว่าด้วย โอเฮียร์เห็นด้วยกับพัทนัม (Putnam) ว่า แม้ในกรณีของการอธิบายปรากฏการณ์ด้วยทฤษฎีชั้นสูง เช่นทฤษฎีอะตอม อาจจะมีทฤษฎีคู่แข่งกับทฤษฎีอะตอมมากมายในการอธิบายปรากฏการณ์ แต่ในกรณีของการอธิบายประสบการณ์ทางผัสสะด้วยความมีอยู่ของวัตถุกายภาพที่เราสังเกตได้ ไม่มีคำอธิบายคู่แข่งที่ประสบความสำเร็จในการอธิบาย เช่น ในการอธิบายภาพของโต๊ะที่ปรากฏในสายตาด้วยความมีอยู่ของโต๊ะ จะไม่มีคำอธิบายอื่น ๆ ที่ประสบความสำเร็จเท่า นอกจากนี้ การอธิบายการมีประสบการณ์ทางผัสสะด้วยข้อความระดับพื้นฐานนี้ (กล่าวคือ ข้อความเกี่ยวกับการมีอยู่ของโต๊ะ) หรือเรียกว่าข้อความเชิงประจักษ์ (empirical talk) เราจะพบว่า มีพลังการอธิบายสูงมาก และสามารถได้รับการทดสอบอย่างอิสระเป็นอย่างดี

เราเห็นแล้วว่า ในการอธิบายการมีภาพของโต๊ะปรากฏในสายตาของ
ฉัน เราใช้ข้อความสากลและข้อความเงื่อนไขเริ่มต้นที่กล่าวถึงความมีอยู่ของโต๊ะมาอธิบาย
แต่เราเห็นแล้วว่า ในข้อความสากล และข้อความเงื่อนไขเริ่มต้น เราใช้มโนทัศน์เกี่ยวกับ
ผู้สังเกตปกติ (normal observer) และเงื่อนไขปกติ (normal condition) ดังนั้น
มโนทัศน์เหล่านี้ ยังต้องได้รับการอธิบาย ซึ่งเราใช้ทฤษฎีต่าง ๆ มาอธิบาย เช่น ทฤษฎี
ทางสรีรวิทยา ฯลฯ นั่นคือ ในการพยายามอธิบายประสบการณ์ทางผัสสะ นำเราไปสู่การ
หาความรู้ขั้นสูงขึ้นไปเรื่อย ๆ นั่นคือ นำไปสู่การหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์

ผู้เขียนจะขอสรุปความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ทางผัสสะกับการหา
ความรู้เล็กน้อย เราจะเห็นว่า การมีประสบการณ์ทางผัสสะโดยธรรมชาติของมันเอง
(เมื่อยังไม่ถูกจำแนกประเภท) จะไม่สามารถบอกอะไรแก่เราได้ หลังจากที่ประสบการณ์
ทางผัสสะนั้นถูกแยกประเภทแล้ว มันจึงบอกอะไรแก่เราได้ (เช่น "มีภาพของโต๊ะปรากฏ
ในสายตาของฉัน") แต่ในการแยกประเภทนี้ เราต้องสมมติล่วงหน้าถึง ความมีอยู่ของ
วัตถุกายภาพก่อน ดังนั้นประสบการณ์ทางผัสสะจึงไม่สามารถสนับสนุนความมีอยู่ของวัตถุกาย-
ภาพโดยตรงได้ แต่ข้อความเกี่ยวกับประสบการณ์ทางผัสสะ (เช่น "มีภาพของโต๊ะปรากฏ
ในสายตาของฉัน") จะมีความสัมพันธ์กับข้อความเกี่ยวกับความมีอยู่ของวัตถุกายภาพ (เช่น
"มีโต๊ะอยู่ในห้อง") ในลักษณะที่ว่า ข้อความเกี่ยวกับความมีอยู่ของวัตถุกายภาพจะอธิบาย
ข้อความเกี่ยวกับประสบการณ์ทางผัสสะ ถ้าหากข้อความเกี่ยวกับความมีอยู่ของวัตถุกายภาพ
เป็นคำอธิบายที่ดี ความมีอยู่ของวัตถุกายภาพนั้นก็น่าเชื่อถือ ดังนั้นเรายังสามารถกล่าวได้ว่า
ข้อความเกี่ยวกับประสบการณ์ทางผัสสะสนับสนุนข้อความเกี่ยวกับความมีอยู่ของวัตถุกายภาพ
แม้จะไม่ใช่แบบทันทีทันใดและโดยตรง และจากข้อความเกี่ยวกับวัตถุทางกายภาพนี้เอง นำไป
สู่การค้นคว้าทฤษฎีในระดับสูงต่อไป นั่นคือ นำไปสู่การหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์

สิ่งหนึ่งที่สำคัญสำหรับไอเซียร์คือ ในการหาความรู้ จะต้องมีข้อความ
พื้นฐาน (basic statement) ข้อความพื้นฐานนี้ ก็คือ ข้อความเกี่ยวกับวัตถุกายภาพซึ่ง
เราสังเกตได้ หรือเราเรียกว่าข้อความสังเกต (observational statement) เช่น
"นี่คือโต๊ะ" "นี่คือแก้ว" "นี่เป็นสีแดง" หรือ "มีโต๊ะอยู่" ฯลฯ ข้อความเหล่านี้จะเป็น
จุดเริ่มต้นที่แน่นอนในการหาความรู้ เพราะว่า ข้อความพื้นฐานจะเป็นข้อความที่ได้รับการ
เห็นพ้องจากทุก ๆ คน ไอเซียร์เห็นว่า ถ้าหากข้อความในระดับพื้นฐานนี้ไม่ได้รับการ

เห็นท้องถิ่น จะเป็นไปไม่ได้ที่มนุษย์จะสื่อสารติดต่อกันได้ และเราจะรู้ได้อย่างไรว่า บุคคลต่าง ๆ กำลังพูดถึงสิ่งเดียวกัน นั่นคือ จะนำไปสู่สภาพของการล่มสลายของการสื่อสาร (Babel of Tongues) โอเฮียร์เห็นว่า ข้อความพื้นฐานนี้เองที่เป็นจุดซึ่งภาษาของเรา เชื่อมโยงใกล้ชิดที่สุดกับโลก และเป็นจุดเริ่มต้นสำหรับการเข้าไปเรียนรู้ภาษาต่างประเทศอื่น ๆ

ประสบการณ์ทางศาสนาและปัญหาทางประการ

ในหัวข้อนี้ ผู้เขียนจะพยายามแสดงให้เห็นว่าลักษณะของประสบการณ์ทางศาสนา จะต้องเป็นอย่างไร จึงจะสามารถเป็นจุดเริ่มต้นในการหาความรู้เกี่ยวกับพระเจ้า ผู้เขียนเห็นว่า ลักษณะของประสบการณ์ทางศาสนาซึ่งผู้เขียนจะกล่าวถึงนี้ มีความสำคัญ ถ้าขาดไป จะเป็นไปได้อย่างไรที่ประสบการณ์นี้จะให้ความรู้แก่เรา ลักษณะที่ผู้เขียนจะกล่าวถึงนี้ ได้มาจากการวิเคราะห์ประสบการณ์ทางศาสนาของตนเอง

มีนักปรัชญาบางคน เช่น วิลเลียม เจมส์ (William James) เห็นว่า ประสบการณ์ทางศาสนาสามารถบอกเราได้ถึงข้อเท็จจริงทางศาสนา ข้อตัดสินเกี่ยวกับความมีอยู่ของข้อเท็จจริงทางศาสนา นี้ ได้รับการสนับสนุน (justified) จากประสบการณ์ทางศาสนา เพราะว่า ประสบการณ์ทางศาสนาที่มีความชัดเจนในตัวเอง เข้าถึงความจริงนั้นโดยตรง และทันทีทันใด นอกจากนี้ เจมส์ยังอ้างว่า ลักษณะของประสบการณ์ทางศาสนา เช่นนี้ ก็เหมือนกับลักษณะของประสบการณ์ทางศาสนาที่ให้ความรู้เกี่ยวกับความมีอยู่ของวัตถุกายภาพแก่เรา โอเฮียร์ได้แย้งที่สนะของเจมส์ว่า เข้าใจลักษณะของประสบการณ์ทางศาสนา⁴ เราได้กล่าวถึงที่สนะของโอเฮียร์เกี่ยวกับประสบการณ์ทางศาสนาในหัวข้อที่แล้ว เราเห็นแล้วว่า ประสบการณ์ทางศาสนาโดยตัวมันเองไม่สามารถบอกหรือยืนยันอะไรแก่เราได้โดยตรง แต่เราต้องจำแนกประเภทของประสบการณ์ทางศาสนาเสียก่อน แต่การจำแนกนี้ต้องมีการสมมติล่วงหน้าว่ามีวัตถุกายภาพ ดังนั้นประสบการณ์ทางศาสนาจึงไม่ใช่เป็นหลักฐานโดยตรง

⁴ Ibid., p. 26-37.

ถึงความมีอยู่ของวัตถุ แต่เราเชื่อว่า วัตถุที่ประสบการณ์ทางผัสสะบอกแก่เรานั้นมีอยู่ เพราะว่ามี ข้อคิดสันเกี่ยวกับความมีอยู่ของวัตถุ นั้น ให้คำอธิบายแก่การมีประสบการณ์ทางผัสสะของเราได้ และเป็นคำอธิบายที่ดี ดังนั้น เรากล่าวได้ว่าการมีประสบการณ์ทางผัสสะสนับสนุนความมีอยู่ของวัตถุ แต่ก็ไม่ใช้ในลักษณะที่เจมส์คิด ดังนั้นลักษณะของประสบการณ์ทางผัสสะในการให้ความรู้เกี่ยวกับวัตถุทางกายภาพ จึงไม่ได้สนับสนุนลักษณะของประสบการณ์ทางศาสนาตามความคิดของเจมส์ อาจเป็นไปได้ที่ประสบการณ์ทางศาสนาให้ความจริงทางศาสนาอย่างแน่นอนและทันทีทันใด แต่นั่นเป็นสิ่งที่นักปรัชญาซึ่งเชื่อเช่นนั้นต้องพิสูจน์ให้เห็น และพวกเขาไม่สามารถอ้างประสบการณ์ทางผัสสะเพื่อสนับสนุนความคิดของเขา

เรากล่าวมาแล้วว่า ลักษณะหนึ่งของประสบการณ์ทางผัสสะ ซึ่งสะท้อนว่าประสบการณ์ทางผัสสะบางส่วนเป็นประสบการณ์เกี่ยวกับวัตถุกายภาพนอกตัวเรา ก็คือ การมีแบบแผนที่มีมาเสมอในประสบการณ์นั้น ตัวอย่างซึ่งยกให้เห็นข้างต้นคือ เรื่องของโต๊ะ ถ้าหากโต๊ะเป็นวัตถุกายภาพนอกตัวเรา เราจะห้องสามารถคาดหวังว่า จะกลับไปพบโต๊ะนั้นอีกในวิถีทางที่แน่นอน เช่น เราจะมองเห็นโต๊ะเป็นรูปร่างสี่เหลี่ยม ถ้าหากกตัญจะรู้สึกแข็ง ฯลฯ ถ้าหากไม่มีแบบแผนที่มีมาเสมอภายในประสบการณ์ทางผัสสะแล้ว เราจะไม่สามารถมีความรู้เกี่ยวกับความมีอยู่ของวัตถุกายภาพได้ รวมทั้งเราไม่สามารถรู้ได้ว่า สิ่งซึ่งเรามีประสบการณ์ในอึดกับสิ่งซึ่งเรามีประสบการณ์ในปัจจุบันเป็นสิ่งเดียวกันหรือไม่ ยกตัวอย่าง เช่น เรื่องของโต๊ะ สมมติว่า มีโต๊ะตัวหนึ่งซึ่งเป็นโต๊ะตัวเดียวกันตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ถ้าหากว่าในครั้งแรกที่เรามีประสบการณ์กับโต๊ะ พบว่า มันมีรูปร่างสี่เหลี่ยม มีความแข็ง แต่ในการมีประสบการณ์ครั้งที่สองกลับพบว่า มันกลายเป็นรูปร่างกลม แต่มีความแข็ง (ทั้งนี้สมมติว่า มันเป็นโต๊ะตัวเดิม) และในครั้งที่สามพบว่า มันมีรูปไข่ และเมื่อกตัญรู้สึกนุ่มเหมือนฟองน้ำ (ทั้งนี้ มันยังเป็นโต๊ะตัวเดิม) และในการมีประสบการณ์ครั้งต่อ ๆ มา พบว่ามันเปลี่ยนคุณลักษณะไปเรื่อย ๆ ในกรณีนี้จะไม่มีแบบแผนที่มีมาเสมอในประสบการณ์เกี่ยวกับโต๊ะของเรา ดังนั้นเป็นไปได้ที่เราจะแน่ใจได้ว่าเรากำลังมีประสบการณ์กับโต๊ะตัวเดิม และเราจะไม่สามารถหาเอกลักษณ์ (identity) ของโต๊ะตัวนั้นได้ ในกรณีนี้เราจึงไม่สามารถมีความรู้เกี่ยวกับโต๊ะ ถ้าหากทุก ๆ สิ่งในโลกเป็นเช่นนี้ เราจะไม่มีความรู้อะไรเลย (ทั้ง ๆ ที่มีสิ่งเหล่านั้นอยู่ในโลกของเราจริง ๆ) ในกรณีของประสบการณ์ทางศาสนา

ก็เช่นกัน ถ้าหากว่ามันจะสามารถให้ความรู้เกี่ยวกับอะไรสักอย่างได้ (เช่น พระเจ้า) มันจะต้องมีแบบแผนสม่ำเสมอ เพื่อที่เราจะมั่นใจได้ว่า ในการมีประสบการณ์ทุก ๆ ครั้งนั้น เป็นประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งเดียวกัน และเราจึงมั่นใจได้ว่า สิ่งซึ่งเรามีประสบการณ์นั้น เป็นสิ่งซึ่งอยู่ภายนอกตัวเรา

มีปัญหาคือหนึ่งเกิดขึ้นจากการมองว่าประสบการณ์ทางศาสนาต้องมีความสม่ำเสมอ เราเห็นแล้วว่า การที่ประสบการณ์ทางศาสนาที่มีความสม่ำเสมอ เกิดจากการที่วัตถุที่เรามี ศัสตนะมีคุณสมบัติเชิงแนวโน้ม (dispositional property) ซึ่งจะแสดงผลที่แน่นอน ออกมา ดังนั้น เราจึงสามารถคาดหวังว่าจะกลับไปพบวัตถุนั้นในสภาพที่แน่นอน ถ้าหากว่า ประสบการณ์ทางศาสนามีแบบแผนที่สม่ำเสมอ ลักษณะเช่นนี้จะทำให้เราต้องสมมติล่วงหน้า ว่า สิ่งที่ทำให้เรามีประสบการณ์ทางศาสนานั้น มีคุณสมบัติเชิงแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมที่แน่นอนออกมา ดังนั้นถ้าหากว่าประสบการณ์ทางศาสนานั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับพระเจ้า เรา ควรจะคาดหวังว่าพระองค์จะทรงมีคุณสมบัติเชิงแนวโน้มที่จะทำให้เรามีประสบการณ์กับพระองค์ ในลักษณะที่แน่นอน ลักษณะนี้จะนำไปสู่ความลึกลับที่ว่า พระเจ้าทรงมีข้อจำกัดซึ่งอาจจะอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่งเช่นเดียวกับวัตถุกายภาพ แต่ปกติแล้ว ผู้นับถือพระเจ้าจะถือว่า พระองค์ทรงมีสรรพคุณ สรรพญาณ ฯลฯ (คุณสมบัติดังที่สวินเบอร์นกล่าวไว้ในบทที่ 4) นั่นคือ พระองค์ไม่ใช่สิ่งซึ่งมีข้อจำกัด (finite) ดังนั้นจึงมีข้อโต้แย้งว่า จากประสบการณ์ทางศาสนาที่มีข้อจำกัด โดยตัวมันเอง นำไปสู่ข้ออ้างที่ว่า เรากำลังมีประสบการณ์ กับผู้ซึ่งไม่มีข้อจำกัดได้อย่างไร⁵ ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ผู้เขียนเห็นว่าแก้ไขได้ยาก เพราะถ้าหาก เราถือว่า ประสบการณ์ทางศาสนามีแบบแผนที่แน่นอน เราจะอ้างว่าประสบการณ์นั้นเป็น ประสบการณ์เกี่ยวกับพระเจ้าผู้ซึ่งไม่มีข้อจำกัดได้อย่างไร แต่ถ้าหากประสบการณ์ทางศาสนา ของเราไม่มีแบบแผนที่แน่นอน เราจะมีความรู้เกี่ยวกับพระองค์ได้อย่างไร เพราะเราจะ ไม่รู้ว่าประสบการณ์ของเราเป็นประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งเดียวกันหรือไม่

⁵ Ronald W. Hepburn, "Religious Experience, Argument for the Existence of God," Encyclopedia of Philosophy 7 (1967): 167

นักปรัชญาบางคนเห็นว่า ผู้มีประสบการณ์ทางศาสนากำลังมีประสบการณ์กับสิ่งเดียวกัน⁶ ผู้เขียนเห็นว่า ในการที่จะรู้ว่า ประสบการณ์ของบุคคลเหล่านั้นเกี่ยวกับสิ่งเดียวกัน บุคคลเหล่านั้นจะต้องรู้ว่า พวกเขา กำลังมีประสบการณ์เกี่ยวกับคุณสมบัติที่แน่นอนบางอย่างและเป็นคุณสมบัติเดียวกันของสิ่งที่ก่อให้เกิดประสบการณ์นั้น ลักษณะนี้ทำให้เกิดปัญหาซึ่งเพิ่งจะกล่าวมา คือ การที่บุคคลเหล่านี้กำลังมีประสบการณ์ร่วมกันเกี่ยวกับคุณสมบัติที่แน่นอนบางอย่าง นำไปสู่การอ้างว่า กำลังมีประสบการณ์กับผู้ซึ่งไม่มีข้อจำกัดใดๆ เราเห็นมาแล้วในกรณีของประสบการณ์ทางผัสสะว่า การที่บุคคลต่าง ๆ มีประสบการณ์ทางผัสสะเกี่ยวกับสิ่งเดียวกัน ก่อให้เกิดความสามารถในการได้รับการทดสอบอย่างอิสระเกี่ยวกับความมีอยู่ของวัตถุนั้น

สรุป

เราพบว่า ถ้าหากประสบการณ์ทางศาสนาห้องมีลักษณะเหมือนกับประสบการณ์ทางผัสสะ (ซึ่งเป็นพื้นฐานของการหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์) ในแง่ที่ว่า ห้องมีแบบแผนสม่ำเสมอภายในประสบการณ์นั้นแล้ว ประสบการณ์นั้นไม่สามารถนำไปสู่ความรู้เกี่ยวกับพระเจ้า ซึ่งไร้ข้อจำกัดได้ พระองค์อาจจะทรงดำรงอยู่จริง และไม่ทรงถูกจำกัดโดยสิ่งใด ๆ แต่มนุษย์เราก็ไม่สามารถเข้าถึงลักษณะเช่นนั้น (ลักษณะซึ่งไร้ข้อจำกัด) ของพระองค์ได้ นี่เป็นการแสดงถึงข้อจำกัดของวิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการหาความรู้เกี่ยวกับพระเจ้าอีกประการหนึ่ง

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁶Anthony N. Perovich, Jr., "Mysticism and the Philosophy of Science," The Journal of Religion 65 (January 1985): 63-82.